

KONTROLA

Rozpatrując pozycję i działalność powiatu, jako jednostki samorządowej, wobec kontroli, trzeba wyróżnić różne rodzaje kontroli, podmioty kontrolujące oraz wiele innych branżowych.

a) Kontrola państwowa

Kwestie nadzoru nad działalnością powiatu regulują zapisy ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku *o samorządzie powiatowym*. Nadzór nad działalnością powiatu sprawuje Prezes Rady Ministrów oraz wojewoda, jako przedstawiciel Rządu w terenie, a w zakresie spraw finansowych – Regionalna Izba Obrachunkowa.

Ta kontrola utożsamiana z nadzorem jest w swoim charakterze instrukcyjna, co jest zrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę obszary kompetencyjne, które przynależą władzy państwowej. Organy nadzoru mogą wkraczać w działalność powiatu tylko w przypadkach określonych ustawami: z dnia 7 października 1992 r. *o regionalnych izbach obrachunkowych*, z dnia 23 stycznia 2009 r. *o wojewodzie i administracji rządowej w województwie*, z dnia 18 kwietnia 2002 r. *o stanie kłęski żywiółowej*, z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*. Mają prawo żądania informacji i danych dotyczących organizacji i funkcjonowania powiatu, niezbędnych do wykonywania przysługujących im uprawnień nadzorczych.

Jedynym kryterium nadzoru nad prawem stanowionym przez samorząd jest legalność tzn., iż nadzór nad wykonywaniem zadań powiatu sprawowany jest na podstawie kryterium zgodności z prawem. Jednak powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność, posiada osobowość prawną, a jego samodzielność podlega ochronie sądowej. Uchwała organu powiatu sprzeczna z prawem jest nieważna. O nieważności uchwały w całości lub w części orzeka organ nadzoru. W przypadku nieistotnego naruszenia prawa organ nadzoru nie stwierdza nieważności uchwały, ograniczając się do wskazania, iż uchwałę wydano z naruszeniem prawa. Każdy, czyj interes prawny lub uprawnienie zostały naruszone uchwałą podjętą przez organ powiatu w sprawie z zakresu administracji publicznej, może zaskarżyć uchwałę do sądu administracyjnego.

Starosta zobowiązany jest do przedłożenia wojewodzie uchwał rady w ciągu 7 dni od dnia ich podjęcia. Uchwały organów powiatu w sprawie wydania przepisów porządkowych podlegają przekazaniu w ciągu 2 dni od ich podjęcia.

Zadania rządowe realizowane przez samorząd powiatowy może również kontrolować Najwyższa Izba Kontroli, jednak z wyłączeniem kryterium celowości.

Ponadto obywatele mają możliwość odwołania od decyzji indywidualnych do samorządowego kolegium odwoławczego. W przypadku niezadowolającego rozstrzygnięcia sprawy mogą być wnoszone do sądów administracyjnych.

b) Kontrola administracyjna

Wydział Kontroli, Audytu i Zdrowia dokonuje bieżącej koordynacji i monitorowania kontroli zewnętrznych, prowadzi książkę kontroli zewnętrznych przeprowadzonych w Starostwie oraz

prowodzi dokumentację związaną z kontrolami zewnętrznymi jako komórka wiodąca w Starostwie.

c) Kontrola finansowa

Starosta przedkłada regionalnej izbie obrachunkowej uchwałę budżetową, uchwałę w sprawie absolutorium dla zarządu oraz inne uchwały objęte zakresem nadzoru izby. Do ustawowych zadań izb w zakresie objętym nadzorem i kontrolą, należy:

- nadzór nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego i ich związków w zakresie uchwał (podejmowanych w sprawach: procedury uchwalania budżetu i jego zmian, budżetu, zaciągania zobowiązań wpływających na wysokość długu publicznego j.s.t. oraz udzielania pożyczek, zasad i zakresu przyznawania dotacji z budżetu j.s.t., podatków i opłat, do których mają zastosowanie przepisy ustawy – Ordynacja podatkowa, absolutorium);
- przeprowadzanie kontroli (kompleksowych, problemowych, doraźnych i sprawdzających gospodarki finansowej i zamówień publicznych podmiotów sektora finansów publicznych). Izby przeprowadzają co najmniej raz na cztery lata kontrolę kompleksową jednostek samorządu terytorialnego. Kontrolę podmiotów wymienionych w art. 1 ust. 2 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych*, izby przeprowadzają z urzędu w oparciu o zatwierdzony przez kolegium izby plan kontroli na dany rok.
- dokonywanie kontroli formalnej i rachunkowej sprawozdań z wykonania budżetów j.s.t.

d) Kontrola wewnętrzna i audyt

- **Kontrola wewnętrzna** nie jest przeprowadzana przez organy zewnętrzne, ale dokonuje jej sama jednostka samorządu terytorialnego, aby zdobyć zwrotną informację, czy dobrze wykonuje swoje zadania. Obejmuje procesy związane z gospodarowaniem mieniem i finansami, sprawnością organizacyjną, przestrzeganiem przepisów, standardów, procedur oraz zawartych umów, jest elementem systemu kontroli zarządczej funkcjonującym w starostwie i w jednostkach organizacyjnych powiatu. Przy przeprowadzaniu kontroli stosuje się kryteria legalności, gospodarności, rzetelności i sprawności organizacyjnej. Zgodnie z Regulaminem określającym warunki i tryb przeprowadzania kontroli w jednostkach organizacyjnych Powiatu Gliwickiego oraz w Starostwie Powiatowym w Gliwicach, stanowiącym załącznik do Zarządzenia Nr 29/2021 Starosty Gliwickiego z dnia 13 maja 2021 r., wyróżnia się kontrole planowe, wynikające z zatwierdzonego przez Zarząd rocznego planu kontroli (w tym: kontrole kompleksowe, kontrole problemowe, kontrole sprawdzające), oraz kontrole doraźne (w tym kontrole kompleksowe, kontrole problemowe, kontrole sprawdzające). Kontrole przeprowadzają pracownicy starostwa, na podstawie upoważnienia wydanego przez Starostę. Są one przeprowadzane w oparciu o roczny plan kontroli, opracowywany przez Wydział Kontroli, Audytu i Zdrowia, oraz poza planem kontroli, na wniosek, w przypadku kontroli doraźnej. Roczny plan kontroli określa przedmiot i zakres kontroli, a kontrole prowadzone są na podstawie programu kontroli. Postępowanie kontrolne poprzedzają czynności przedkontrolne, których zadaniem jest uzyskanie wiedzy na temat celu i zakresu kontroli oraz zrozumienie zdarzeń, operacji

i działań, które w opinii kontrolera mogą mieć znaczący wpływ na działalność objętą kontrolą. Ustalenie stanu faktycznego następuje na podstawie dowodów zebranych/pozyskanych w toku postępowania kontrolnego. Kontrolujący przedstawiają wyniki kontroli w protokole kontroli, sporządzanym w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla kontrolowanego i kontrolującego. Po podpisaniu protokołu kontrolujący przygotowuje/opracowuje zalecenia pokontrolne, które przedkładane są, celem zaakceptowania, na posiedzenie Zarządu. Kontrolowany, w ciągu 30 dni od daty otrzymania zaleceń pokontrolnych, zawiadamia zarządzającego kontrolę o ich wykonaniu lub przedstawia harmonogram przedsięwzięć zmierzających do ich realizacji. W razie ujawnienia w toku kontroli okoliczności wskazujących na popełnienie przestępstwa lub wykroczenia, albo przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, kontrolujący powiadamia zarządzającego kontrolę. W razie ujawnienia w toku kontroli okoliczności wskazujących na popełnienie czynów noszących znamiona naruszenia dyscypliny finansów publicznych, kontrolujący niezwłocznie opracowuje projekt zawiadomienia do rzecznika dyscypliny finansów publicznych, według zasad określonych w ustawie o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Projekt zawiadomienia przedkładany jest, celem zaakceptowania, na posiedzenie Zarządu.

Wydział Kontroli, Audytu i Zdrowia corocznie sporządza sprawozdanie z wykonania planu kontroli za rok poprzedni.

- **Kontrole wewnętrzne** przeprowadzone w 2022 r. przez Wydział Kontroli, Audytu i Zdrowia

Na 2022 r. zaplanowano zrealizowanie 17 kontroli, co zostało ujęte w Planie Kontroli na 2022 r., zatwierdzonym przez Zarząd Powiatu Gliwickiego. Natomiast przeprowadzono łącznie 18 kontroli, w tym w komórkach organizacyjnych starostwa: 1, w jednostkach organizacyjnych powiatu: 13, a w jednostkach dotowanych przez powiat: 4. Znalazło się wśród nich 15 kontroli problemowych, 2 kontrole kompleksowe oraz 1 kontrola doraźna kompleksowa. Do większości przeprowadzonych kontroli wydano zalecenia pokontrolne, które zostaną sprawdzone w 2023 r. Wykaz przeprowadzonych kontroli wewnętrznych znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 1. Wykaz przeprowadzonych kontroli wewnętrznych

Kontrole kompleksowe	
1.	Zespół Szkół Zawodowych nr 2 w Knurowie
2.	Zespół Szkół Specjalnych w Pyskowicach
Kontrole problemowe	
3.	Wydział Edukacji, Kultury, Sportu i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Gliwicach
4.	Rodzinny Dom dla Dzieci w Paczynie

5.	Dom Pomocy Społecznej „Zameczek” w Kuźni Nieborowskiej
6.	Niepubliczna Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Dobre Miejsce” w Knurowie
7.	Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego Powiatu Gliwickiego
8.	Ośrodek Matka Boża Uzdrawienie Chorych Dom Pomocy Społecznej
9.	Ośrodek Matka Boża Uzdrawienie Chorych Środowiskowy Dom Samopomocy
10.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Knurowie
11.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Pyskowicach
12.	Niepubliczna Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Dobre Miejsce” w Knurowie
13.	Zespół Szkół im. I. J. Paderewskiego w Knurowie
14.	Zespół Szkół im. Marii Konopnickiej w Pyskowicach
15.	Zespół Szkół Specjalnych w Knurowie
16.	Zespół Szkół Specjalnych w Pyskowicach
17.	Zespół Szkół Zawodowych nr 2 w Knurowie
Kontrole doraźne kompleksowe	
18.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Knurowie

• **Audyt wewnętrzny w 2022 r.**

Zadania audytowe przeprowadzone w 2022 r. to: zadania zapewniające, czynności sprawdzające i czynności doradcze, zgodnie z Planem audytu na 2022r. Wszystkie audyty z 4 zaplanowanych na 2022 r. zostały zrealizowane. Były to audyty przeprowadzone w:

1. Zarządzie Dróg Powiatowych w Gliwicach;
2. Domu Pomocy Społecznej „Zameczek” w Kuźni Nieborowskiej;
3. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach;
4. Starostwie Powiatowym w Gliwicach.